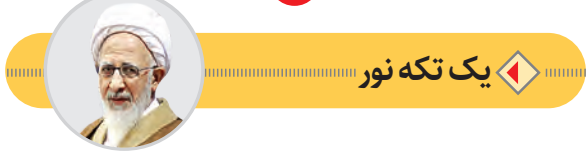

دوشنبه ۲۳ فروردین ۱۴۰۰
۲۹ شعبان ۱۴۴۲ | ۱۲ آوریل ۲۰۲۱ | سال سی و چهارم | شماره ۱۹۵۰ | ویژه نامه ۲۹
www.qudsonline.ir

نگاهی به مدخل «زیارت» در قدیمی‌ترین دانشنامه جهان به زبان انگلیسی
زیارت، فرهنگی به وسعت یک جهان

بهترین حالت برای ورود
به میهمانی خدا

هیچ انسانی به هیچ توفیقی دست نمی‌یابد و خوشحال نمی‌شود
مگر به وساطت مقام امام رضا (علیه السلام)

هیچ موجودی از هیچ موجود دیگری راضی نمی‌شود، مگر به وساطت مقام امام هاشم؛ هیچ انسانی به هیچ توفیقی دست نمی‌یابد و خوشحال نمی‌شود، مگر به وساطت مقام رضوان رضا ...

..... صفحه ۳

شعر و شور

من که کبوتر نمی‌شوم
هر روز در سکوت خیابان دوردست
روی ردیف نازکی از سیم می‌نشست

وقتی کبوتران حرم چرخ می‌زدند
یک بغض کهنه توی گلو داشت... می‌شکست

ابری سپید از سر گلدسته می‌پرید:
جمع کبوتران خوش‌آواز خودپرست

آنها که فکر دانه و آبند و این حرم
جایی که هرچقدر بخواهند دانه هست

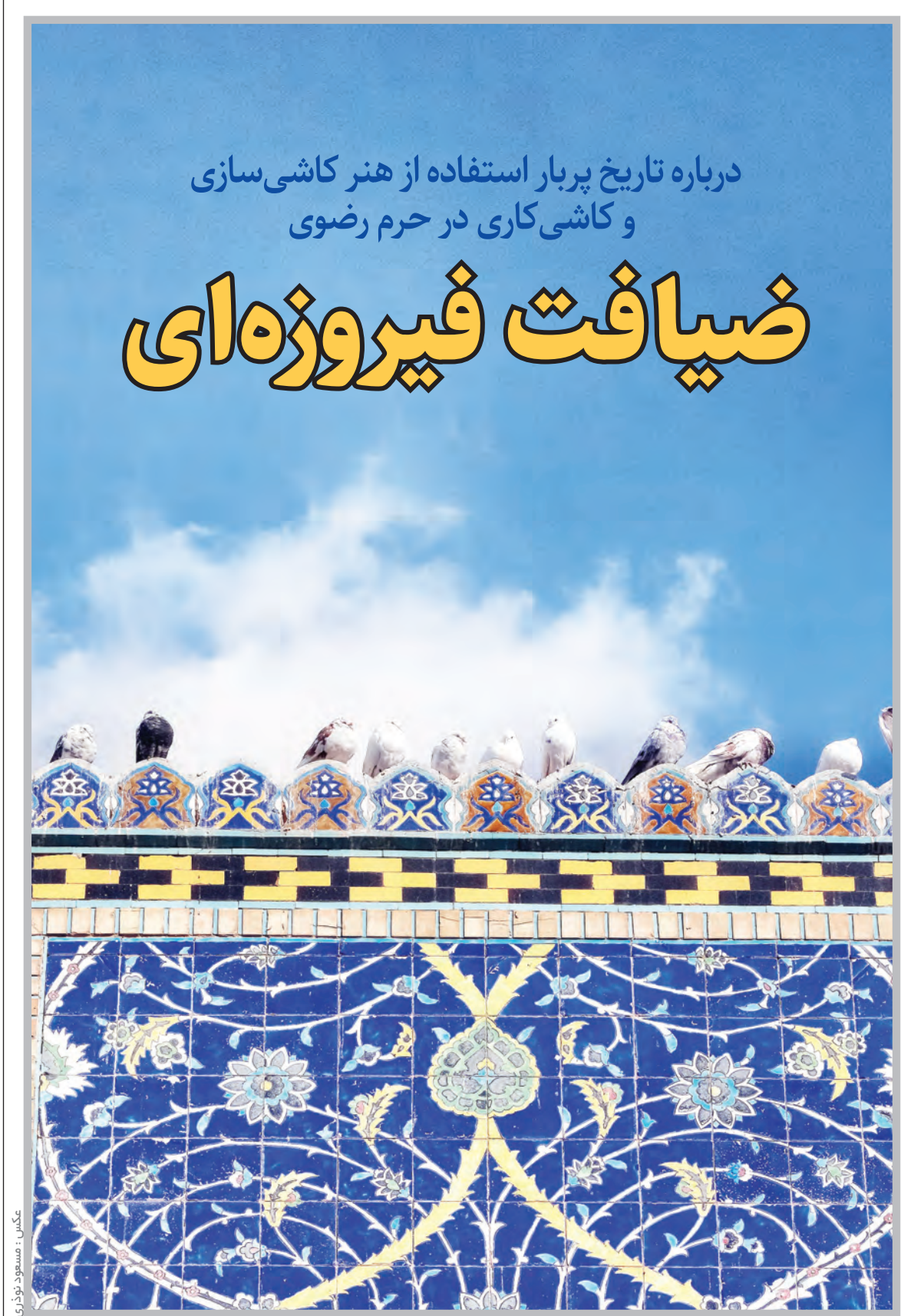
آنها برای حاجتشان بال می‌زنند
حتا یکی به عشق تو آیا پریده‌است؟

رعدی زد آسمان و ترک خور ناگهان
از غصه‌ی کلاغ، کلاغی که سخت مست...

ابر سپید چرخ زد و تکه‌پاره شد
هرجا کبوتری به زمین رفت و بال بست

باران گرفت - بغض خدا هم شکسته بود
تنها کلاغ روی همان ارتفاع پست،

آهسته گفت: من که کبوتر نمی‌شوم
اما دلم به دیدن گلدسته‌ات خوش‌ست

عکس : مسعود نورذری

«زرین‌فام» هم داده‌اند، ببینید، می‌توانید در داخل روضه منوره و در دیوارهای کنار ضریح، نشانی از آن‌ها بیابید. کاشی‌های سنجری حدود ۸۵۰ سال قدمت دارند و نشان می‌دهند که برخلاف نظر برخی مورخان، ساختمان اصلی حرم رضوی در حمله مغول دستخوش تخریب و ویرانی نشده است. از این‌ها که بگذریم، رد و نشانی از کاشی‌کاری دوره ایلخانی را می‌توان در محراب‌های زیبای حرم مطهر دنبال کرد که به امید خدا، در یکی از قسمت‌های رواق به آن‌ها خواهیم پرداخت.

عصر شکوفایی هنر کاشی‌کاری
هنر کاشی‌کاری در حرم رضوی، در عصر تیموری وارد دوران شکوفایی خود شد. نمی‌دانم خبر

دارید یا نه؟ ولی در دوره دوم عصر تیموری یعنی از زمانی که تیمورلنگ مُرد و دنیا روی آرامش را دید، حکومت فرزندش شاه‌رخ در هرات، حکومتی توأم با دانش‌دوستی و هنرپروری شد. نزدیک بودن شهر هرات به مشهد از یک سو و ارادت گوهرشاد

خاتون، همسر شاه‌رخ به امام هشتم (ع) از سوی دیگر، موجب گسترش استفاده از مکتب هنری هرات در معماری و تزئینات ساختمان‌های شهر مشهد به‌ویژه حرم رضوی شد. کاشی‌های معرق، زیررنگی و معقلی، حاصل هنر کاشیکاران این دوره است که می‌توان اوج شکوفایی آن‌ها را در بنای مسجد گوهرشاد، مدرسه پریزاد و مدرسه دو در دید. این کاشی‌ها بین سال‌های ۸۲۱ تا ۸۴۳ ق. ساخته و نصب شده‌اند. در دوره صفویه، همزمان با ساخت و گسترش صحن عتیق به چهار برابر اندازه اولیه، تزئین آن با کاشی هم آغاز شد. البته کاشی‌کاری در ضلع جنوبی صحن و ایوان طلای امروز، در دوره حکومت سلطان حسین بایقرا، از آخرین آمرای دوره تیموری، آغاز شده بود و کتیبه‌ها و

کاشی‌های متعددی از آن دوره، در این بخش از صحن باقی است. از ویژگی‌های کاشی‌کاری دوره صفوی که می‌توان آن را به کمال در صحن عتیق مشاهده کرد، استفاده از کاشی برای تزئین مقرنس‌های ایوان است. کافی است در ایوان ساعت یا نقاره‌خانه، سرتان را بالا بگیرید و از زیبایی‌های چشم‌نواز کاشی‌های تزئینی روی گچبری‌های مقرنس لذت ببرید. کاشی‌هایی با نقش‌های اسلیمی و ختایی؛ نقش‌بندی‌های ترنج و استفاده از پرندگان در این بخش از حرم، یادگار دوره صفوی است. در صحن عتیق می‌توانید کاشی معروف فرم گلدانی را در پایه ایوان ساعت ببینید و از ظرافت و زیبایی آن، حظ ببرید؛ این کاشی حاصل کار هنرمندان عصر صفوی است که در دوره‌های بعد ترمیم شده است.

صحن عتیق، کاشی‌های این بخش به مرور زمان دچار تغییر و تبدیل شده‌اند و حتی رنگ و نشانی از سبک وارداتی و کاشی‌سازی غیرایرانی را هم می‌شود در لابه‌لای انبوه کاشی‌های خوش‌رنگ این صحن دید. به ویژه در ایوان شمالی صحن یا همان «دروازه تلگرافخانه» که کاشی‌هایش تقریباً دست‌نخورده باقی مانده است، می‌توان هنر این دوره را دید. کاشی‌های صحن نو از نوع کاشی‌های هفت‌رنگ هستند که در دوره قاجار با طرح اسلیمی و ختایی سنتی، اما آمیخته با گل و مرغ و فرنگی‌سازی، ساخته شده‌اند. در دوره معاصر نیز کاشی‌کاری در حرم مطهر با استفاده از سبک‌های جدید و طرح‌های سنتی تداوم یافت و امروزه جلوه‌های جذاب این دوره را می‌توان در صحن‌های جمهوری اسلامی و پیامبر اعظم (ص) دید.

معاون مرکز ارتباطات و رسانه آستان قدس رضوی تشریح کرد

آخرین خبرها از جشنواره
رسانه‌ای امام رضا (علیه السلام)

حسین رضازاده:
هرچه از آقا بخواهی
عنایت می‌کند

آن روزها

سرگذشت یک کتابخانه جوان

محمدرضا انصافی: ماجرا از آنجا آغاز شد که در سال ۱۳۳۲ش، سیدسعید طباطبایی نائینی تصمیم گرفت در کنار املاکی که وقف مسجد جامع گوهرشاد کرده بود، ۵ هزار جلد کتاب خطی و چاپی خود را هم در قالب سنت حسنه وقف، در اختیار مسجد گوهرشاد قرار دهد. تا آن زمان، حرم مطهر صاحب یک کتابخانه بود که در آن تعداد قابل توجهی کتاب و سند تاریخی نگهداری می‌شد. در این دوره، متولی‌گری مسجد گوهرشاد از آستان‌قدس جدا بود.

بر همین اساس و طبق نظر اولیای وقت، اتفاقی در طبقه بالای کفشداری دادند و به این ترتیب، کتابخانه مسجد گوهرشاد متولد شد. مرحوم طباطبایی نائینی تا زنده بود شخصاً بر کار کتابخانه نظارت داشت و امور آن را اداره می‌کرد. در سال‌های بعد، با همت افراد خیر بر حجم کتاب‌ها افزوده شد و برای استفاده بهتر از این گنجینه فرهنگی، کتابخانه را به ساختمانی در جنوب مسجد و پشت ایوان مقصوره منتقل کردند. اما در سال ۱۳۵۴ش، ساختمان مذکور در طرح توسعه فلکه حضرت تخریب شد و کتاب‌های آن در یک انباری قرار گرفت و از دسترس علاقه‌مندان خارج شد. این وضعیت تا سال ۱۳۶۱ش، یعنی هفت سال بعد ادامه یافت.

تا اینکه در این سال، کتابخانه مسجد گوهرشاد در محلی واقع در پشت‌بام یکی از شیستان‌های مسجد که قبلاً آسایشگاه خادمان بود، بازگشایی شد.

در سال ۱۳۶۸ش. که مدیریت داخلی مسجد گوهرشاد و مؤسسات وابسته به آن را در اختیار آستان‌قدس قرار دادند، تحت مدیریت و اشراف تولید وقت، زمینی به مساحت هزار و ۲۰۰ مترمربع در کنار صحن جمهوری اسلامی و بستان شیخ بهایی، به ساخت کتابخانه مسجد گوهرشاد اختصاص یافت و تجهیز آن توسط سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان‌قدس رضوی انجام شد. کتابخانه جدید که برای عموم مشهدی‌ها به‌ویژه قشر محصل‌آشناست، دارای تالار مطالعه و بخش امانات است و در مخزن اصلی آن، ۳ هزار و ۸۸۲ قرآن خطی و ۳ هزار و ۴۰۰ نسخه کتاب چاپ سنگی نگهداری می‌شود. در چند دهه اخیر، به همت مسئولان آستان، کتابخانه به تجهیزات پیشرفته مجهز و برای حفظ نسخ خطی، از آن‌ها میکروفیلم تهیه شده است.

همچنین فهرست کتاب‌های خطی این کتابخانه، در پنج جلد انتشار یافته و در آن، افزون بر نوافس خطی قرن هفتم و هشتم هجری موجود در کتابخانه، ۶۸ نسخه منحصربه‌فرد و با خط مؤلف، از کتاب‌های در اختیار کتابخانه مسجد گوهرشاد نیز معرفی شده است. در مخزن این کتابخانه، بیش از ۶۵ هزار جلد کتاب چاپی وجود دارد که در اختیار عموم علاقه‌مندان قرار می‌گیرد.

در بهمن سال ۱۳۷۹ش، کتابخانه تخصصی امام رضا (ع) نیز با ۸ هزار نسخه چاپی و تصاویر متعدد نسخ خطی، در کتابخانه مسجد گوهرشاد راه‌اندازی شد. این کتابخانه در سال ۱۳۸۹ش، به کتابخانه تخصصی اهل‌بیت (ع) تغییر نام داد و هزاران نسخه کتاب مربوط به این موضوع، در آن جمع‌آوری شد و در اختیار علاقه‌مندان قرار گرفت.

